

הוא נחשב חי לכל הדינים, מלבד לענין מיתה שההורגו פטור (תוס' ר"ד. ושלא כדעת רבינו חננאל שהובאה לעיל שגם בן שמונה הוא כחי גמור).

ומר סבר מת הוא, ואע"פ שנחשב מת, אינו מטמא עד שימות ממש. ואינו דומה לבהמה שנשברה מפרקתה וכדומה שטמאה טומאת נבילה כבר בעודה מפרקתה [ראה חולין (כא, א)], שאצלה הפירכוס הוא כפירכוס זב לטאה המפרקת את ע"פ שהיא חתוכה, לא כן פירכוס של בן שמונה כיון שיכול לחיות עד כ"ט יום, אינו מטמא עד שימות ממש (תוס' ר"ד).

מי פליגי רבנן גליה, ונחלקו רק לגבי ולד שאינו ידוע אם הוא בן שמונה או בן תשעה, אבל אם הוא ודאי בן שמונה, הכל מודים שאינו חי והוא נפל (רמב"ן לעיל קלה, ב בצד ראשון בדעת רש"י). וביאור מחלוקתם, שלדעת רבנן הוא בחזקת בן תשעה ובודאי אינו נפל, משום שרוב ולדות נולדים כשכלו החודשים, ולדעת רשב"ג אם לא שהה שלשים יום הוא ספק נפל (תוס'), שמיעוט נפלים הוא מיעוט השכיח החוששים לו (תוס' ר"א"ש; תוס' יבמות לו, ב ד"ה הא), ויש סוברים, שנחלקו גם בודאי בן שמונה, שלדעת רשב"ג אם שהה שלשים יום אינו נפל, שתולים שהוא בן שבעה אלא שהשתהה לצאת, ולדעת רבנן אפילו אם שהה שלשים יום הוא נפל (תוס'; רמב"ן בצד שני, בדעת רש"י).

ולדעת רשב"ג אף אם גמרו שערותיו וציפורניו, צריך שישיהו שלשים יום (תוס'; רשב"א), ויש סוברים, כי די בשהות שלשים יום, או אם גמרו שערותיו וציפורניו, אפילו אם לא שהה שלשים יום יצא מכלל נפל (ר"י מלוניל; נמוקי יוסף יבמות פ, ב בדעת הרמב"ן; רמב"ם מילה א, יג).

ושוין וכו' - שאף רבי שמעון הסובר (ביצה כו, א) שאסור למומחה לראות מום של בכור ביום טוב כדי להיתרו באכילה, משום שנראה כמתקן או משום שנראה כדן דין, מודה שאם נולד ביום טוב מותר לראות מומו, כי לא החזיק מעולם בכבור אסור, ולכן אין היתרו של המומחה נראה תיקון או דין (ע"פ רש"י כאן וביצה שם).

שפיהק ומת, שלאחר לידתו לא ראו בו אלא מעט חיות, ומת מעצמו (רש"י), שכיון שמתחילה היתה בו רק מעט חיות, תולים שהוא נפל. אך אם היתה בו חיות כרגיל, אפילו אם מת מעצמו דינו כאכלו ארי, ואין תולים שהוא נפל (מהרש"ל). וכן אם חלה ומת, דינו כאכלו ארי, ותולים שמת מחמת מחלתו (בעל המאור). ויש סוברים, שאם חלה ומת דינו כפיהק ומת, ותולים שמחמת שלא נשלם כראוי חלה. ומה שאמרו 'פיהק ומת', משום שיותר מצוי שימות מוות פתאומי מחמת חולי קל (רמב"ן במלחמות; רשב"א וחי' הר"ן בשם רבנו יונה; שו"ת רעק"א א, א, פט ד"ה גם י"ל, בדעת הרמב"ם).

ביממא דשבועה, שכיון שהעגל היה בריא וטוב יותר משאר עגלים בני גילו, סבר בנו של רב אידי שזהו סימן שכלו חדשיו, ואמרו לו שאין זה ראייה, אם אביו ואמו גדולים אף הם משאר פרות ושוורים, שאז יתכן שבנם נולד גדול כמותם אף שלא כלו חדשיו (יהודה יעלה ב, אהע"ז - ח"מ קמה, ד"ה וע"ד).

צוורונתא קבעית למיכל, מטעמים שמאכילים את האבל (רש"י), שלדעתו נהגו להברות האבל במיני בשר, יין ומטעמים (ב"ה י"ד שעח, ז). ויש גורסים 'צודניתא' לשון צידה ומזונות (תוס') בשם הערוך, שלדעתם נהגו להברות בביצים ועדשים בלבד (ב"ה שם).

קים לי ביה שקלו לו חדשיו. ■ וכן הלכה, שתינוק של שלשים יום - ויום שלשים בכלל, אין מתאבלים עליו, אך אם ידוע שכלו חדשיו, מתאבלים עליו (ש"ע י"ד שעד, ח).

מתחך בקשר הוא, ומה שלא תירצה הגמ' שמילה שלא במקום מצוה נחשבת 'מקלקל בחבורה' [ומשום ספק איסור דרבנן של מקלקל אין לדחות מצות מילה בזמנה], משום שאמנם במילה עצמה הוא 'מקלקל', אך במציצה שאחריה הוא 'מתקן', שאילולא המציצה הוא בסכנה (חתם סופר; תורת חסד [לרש"י פראדקין] או"ח יב). או שהגמ' רצתה לתרץ גם למ"ד 'מקלקל בחבורה חייב' (חתם סופר השלם; אבני נור או"ח נז, ז). ויש שסובר, שכיון שמספק הוא חייב למול, קיום חובתו מחשיב את המעשה 'מתקן' ולא 'מקלקל' (באר יצחק [לרבי יצחק אהלן ספקטור] או"ח יט, בת"י שני).

הטעם שבבשר של מת אין איסור חבלה, לדעות הסוברות שאיסור חובל הוא משום 'נטילת נשמה', פשוט שאין חבלה במת כי אין בו נשמה. ולדעות הסוברות שאיסור חובל הוא משום 'דש' שמפרק את הדם מהגוף, הטעם שאין חבלה בבשר מת [קושיית הפמ"ג (סוף פתיחה להל' שבת)], משום שאיסור חובל הוא רק כשיש לו תועלת מהחבלה, כגון שצריך לדם וכדומה [כמבואר ברמב"ם (שבת ה, ז)], וזו כוונת הגמ' 'מתחך בבשר הוא', כלומר, שאם הוא נפל אין בו מצות מילה, והרי הוא מתחך ללא שום תיקון, ולכך אין בו איסור חבלה (קהלות יעקב שבת ט).

לא נצרכה אלא למכשירי מילה ואליבא דרבי אליעזר שמתיר לחלל שבת עבור מכשירי מילה, וכל ההיתר הוא דוקא בקטן שידוע שאינו נפל, שעברו עליו תשעה חודשי הריון, אבל ספק בן שבעה ספק בן שמונה אין מחללים שבת עבור מכשירי מילה שלו, שזמא נפל הוא (רש"י). ואף אם נולד בתוך החודש התשיעי, דינו כנפל כל שלא עברו עליו תשעה חודשים מלאים (ריב"ש תמו-תמו, בדעת רש"י, ממה שנטק שעברו תשעה חודשים, וכדעת האומר [לעיל לה, א-ב] 'ילדת לתשעה אינה יולדת למקוטעים'), ויש סובר, שהלכה כדעה שאין צורך בתשעה חודשים מלאים כדי שיצא מכלל נפל (ריב"ש שם, בדעת הרמב"ן בספר תורת האדם).

אמר אביי קתנאי, שנחלקו בסברת רב אדא בר אהבה שנפל חשוב כמת והמלו אותו בשבת נחשב כמתחך בבשר המת ואינו נחשב כעושה חבורה, שלדעת הסובר ששחיטתו מטהרתו, די במה שנחשב חי לענין זה ששחיטתו מטהרתו בשביל לחייב את העושה בו חבורה, ולכן המל אותו נחשב כעושה חבורה (רש"י; רשב"א; מהרש"א בדעת תוס'). ויש מפרשים, שנחלקו בסברת רבן שמעון בן גמליאל האם ולד תוך שלשים יום נחשב ספק נפל עד שישיהו שלשים יום, שהסובר ששחיטתו מטהרתו סובר שהוא חי גמור (רמב"ן ורשב"א, בדעת רבנו חננאל).

'לאכלה' להביא בן שמנה שאין שחיטתו מטהרתו, שאין לפרש 'שלאכלה' כמשמעו דהיינו דוקא בהמה טהורה, שהרי לענין טומאת נבילה אין נפק"מ בין טהורה לטמאה, אלא נדרש על המוכן לאכילה, דהיינו בן שמונה המוכן לאכילה בשחיטת אמו ואינו צריך שחיטה, שאם נולד ולא ניתר בשחיטת אמו, אין שחיטתו מטהרתו, כי אינו בן קיימא וגם בחייו נחשב מת (ע"פ מלבי"ם על התורה שמיני, קנה, ותורה תמימה שם, יא, קסט).

דמר סבר חי הוא, שאף שלשאר דינים נחשב מת כיון שודאי לא יחיה, מכל מקום נחשב חי קצת לענין זה שאסור לחבול בו בשבת, ומחמת כן אסור למולו בשבת. ואינו דומה לטריפה שמלים אותו בשבת אפילו שבודאי לא יחיה, כי בן שמונה אינו ראוי לחיות אלא עד סוף יום השלשים, לא כן טריפה כיון שיכול לחיות עד י"ב חודש,